



ULUSLARARASI LİTERATÜRDE SAĞLIK TURİZMİNE İLİŞKİN  
ÇALIŞMALARIN KELİME BULUTU ANALİZİ İLE İNCELENMESİ  
COVID-19 ÖNCESİ VE SONRASI

A WORD CLOUD ANALYSIS OF STUDIES ON HEALTH TOURISM IN  
INTERNATIONAL LITERATURE  
PRE AND POST-COVID-19

**Gözde KARADEMİR**

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, gozde.karademir@hbv.edu.tr, orcid.org/0000-0002-9128-3020

**Prof. Dr. Derya SİVÜK**

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, derya.sivuk@hbv.edu.tr, orcid.org/0000-0002-6041-8551

Makale Gönderim-Kabul Tarihi (14.06.2023-29.08.2023)

**Öz**

Bu araştırmanın amacı, uluslararası literatürde sağlık turizmi konusunda bilimsel çalışmalara ait anahtar kelimelerin, "Kelime Bulutu Analizi" yöntemiyle incelenerek, ön plana çıkan kavramların belirlenmesi ve Covid-19 pandemisinin akademik çalışmalar üzerindeki etkisinin analiz edilmesidir. Web of Science veri tabanı üzerinden yapılan sağlık turizmine ilişkin aramalar sonucu 2006–2023 yılları gözlem aralığı içerisinde 362 farklı uluslararası akademik çalışma araştırmanın örnekleme olarak kabul edilmiştir. Covid-19 pandemisinin etkisinin incelenmesi amacıyla çalışma örnekleme Covid-19 öncesi (2006-2019) ve sonrası (2020-2023) dönemleri kapsayacak şekilde iki alt dönemde çalışılmıştır. Tekil kelime analiz sonuçları; tüm gözlem aralığında sıklıkla "destinasyon, bakım, kalite ve hizmet sunumu" gibi kavramların çalışmalara konu edildiğini göstermiştir. Covid-19 pandemisinin bir etkisi olarak pandemi öncesinde yürütülen çalışmalarda "küreselleşme, politika, düzenlemeler" gibi kavramların yerini daha çok "sosyal, davranışsal ve motivasyonel" kavramların aldığı tespit edilmiştir. Kalıp ifade analiz sonuçları özelinde ise Covid-19 pandemisi sonrası ülke özelinde yapılan çalışmalarda bir düşünüş yaşandığı ve özellikle "inovasyon, güven, sosyal medya ve bilişsel" kavramların çalışmalara konu edildiği görülmüştür. Dönemler arası karşılaştırmalı analiz sonuçlarında "sürdürülebilirlik, doğa/orman, pandemi ve ağızdan ağıza" anahtar kelimeleri pandemi sonrası çalışmalarda ilk defa kullanılan anahtar kelimeler olarak ön plana çıkmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Sağlık turizmi, medikal turizm, kelime bulutu analizi, covid 19.

**Abstract**

The aim of this study is to examine the keywords of scientific studies on health tourism in the international literature with the "Word Cloud Analysis" method, to determine the prominent concepts and to analyze the impact of the Covid-19 pandemic on academic studies. As a result of the searches related to health tourism on the Web of Science database, 362 different international academic studies within the observation interval of 2006-2023 were accepted as the sample of the research. In order to examine the impact of the Covid-19 pandemic, the study sample was studied in two sub-periods, covering the pre-Covid-19 (2006-2019) and

201



## ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 9 Sayı/Issue : 2 Yıl/Year : 2023 ISSN -2149-6161

post-Covid-19 (2020-2023) periods. The results of single word analysis showed that concepts such as "destination, care, quality and service delivery" were frequently mentioned in the studies across the entire observation interval. As an effect of the Covid-19 pandemic, it was determined that concepts such as "globalization, policy, regulations" were replaced by "social, behavioral and motivational" concepts in the studies conducted before the pandemic. In terms of pattern expression analysis results, it was observed that there was a decline in country-specific studies after the Covid-19 pandemic and especially "innovation, trust, social media and cognitive" concepts were the subject of the studies. In the results of the comparative analysis between periods, the keywords "sustainability, nature/forest, pandemic and word of mouth" came to the fore as the keywords used for the first time in post-pandemic studies.

**Keywords:** Health tourism, medical tourism, word cloud analysis, covid-19

### GİRİŞ

Sağlık turizmi, insanların sağlık hizmetlerine erişim sağlamak, tıbbi tedavi almak ve sağlık sorunlarını çözmek amacıyla seyahat etmesidir. Gelişen teknoloji, artan tıbbi uzmanlık ve rekabetçi maliyetler, sağlık turizmine ilgiyi arttıran faktörler arasında yer almaktadır. Sağlık turizm sektörünün ülke ekonomisi açısından yarattığı katma değer, bu alanın daha fazla araştırmacı tarafından ele alınmasını sağlamıştır.

Uluslararası literatürde sağlık turizmi ile ilgili yapılan çalışmalar, bu alandaki temel kavramları ve ilgili faktörleri incelemektedir. Bu çalışmalar, sağlık turizmi destinasyonlarının rekabet gücünü artırmak, pazarlama stratejilerini geliştirmek, müşteri memnuniyetini sağlamak ve sektördeki yenilikleri takip etmek amacıyla önemli bir kaynak sağlamaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı uluslararası literatürde sağlık turizmine ilişkin yapılan çalışmaları analiz etmek ve bu alandaki önemli kavramları belirlemektir. Bu analizin, sağlık turizmine ilişkin araştırma eğilimlerini ve odak noktalarını anlamak, yeni araştırma alanlarına işaret etmek ve gelecekteki çalışmalar için bir temel oluşturmak açısından değerli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda, kelime bulutu analizi yöntemi kullanılarak, sağlık turizmine ilişkin çalışmaların odak noktaları, anahtar kavramları ve ilişkileri görselleştirilmiştir. Kelime Bulutu Analiz yöntemi aracılığıyla ilgili akademik veri tabanları ve yayınlar taranmış ve sağlık turizmine ilişkin çalışmalar belirlenmiştir.

Sağlık turizmi kavramı yeni bir kavram olmamakla birlikte son yıllarda küreselleşme, ulaşım maliyetlerinin karşılanabilir olması, tıbbi teknolojiye gelişmeler ve gelişmiş ülkelerdeki artan sağlık hizmet maliyetleri ve uzun bekleme süreleri gibi çeşitli faktörler nedeniyle önemi her geçen gün artmaktadır (Ekiyor ve Karademir, 2023). Sağlık turizminin, yüksek harcama potansiyeline sahip olması, yüksek katma değere sahip bir turizm çeşidi olmasını beraberinde getirmektedir (Biri, 2021). Ayrıca, farklı sektörlerde istihdam yaratması nedeniyle birçok hükümet tarafından öncelikli bir sektör olarak değerlendirilmekte ve desteklenmektedir (Arı, 2022).

Literatürde sağlık turizmine ilişkin farklı temaların incelendiği görülmektedir. Araştırmacıların (Ferdosi vd., 2011; Masoud vd., 2013) genel olarak medikal turizmin tanımı, medikal turistlerin motivasyonları ve gelişim faktörleri, sağlık turizminde etik sorunlar, sağlık turizminin sağlık sistemine etkisi ve tıbbi turizm pazarlaması üzerine odaklandığı görülmektedir. Badrabadi, Tourani & Karimi (2022) tarafından yapılan çalışmada rekabetçi fiyatlandırma, emniyet ve güvenlik, bilgi ve iletişim teknolojisi, işgücü piyasası ve insan kaynakları, yapı yönetimi, medikal turizmde öncülük olma, altyapı ve uluslararası dünya ile alışveriş dahil olmak üzere medikal turizmin sekiz teması incelenmiştir.



## ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 9 Sayı/Issue : 2 Yıl/Year : 2023 ISSN -2149-6161

Campra ve diğerleri (2022) tarafından medikal turizmle ilgili en yaygın araştırma konularını belirlemek için kelime bulutu analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; tıbbi bakım için seyahat eden hastaların motivasyonları, medikal turizm destinasyonlarında sağlanan bakımın kalitesi, sağlık turizminin düzenlenmesi ve sağlık turizminin etik sonuçları konularında elde edilen bilgilerin medikal turizmle ilgili araştırmaları daha iyi anlamak için kullanılabileceği ortaya konulmuştur. Arief vd. (2022) tarafından en yaygın araştırma konularının medikal, turizm, analiz, destinasyon, faktörler, inceleme, Malezya, güney, durum, gelişme, endüstri, niyet, rol, turistler, seyahat, çapraz, sağlık, bakış açısı, araştırma ve Tayland ifadeleri olduğu tespit edilmiştir. İran özelinde medikal turist davranışlarına ilişkin yürütülen bir başka çalışmada; web tabanlı sağlık turizmi bilgileri sağlayan geniş kullanımlı bir web sitesi üzerinde içerik analizi yapılarak, kelime bulutu analizi müşteri yorumlarının değerlendirilmesinde ve karşılaştırılmasında kullanılmıştır (Zarei vd., 2022). De la Hoz-Correa, Muñoz-Leiva & Bakucz (2018) tarafından yapılan farklı bir çalışmada “medikal turizm (338)” ve “sağlık turizmi (114)” kavramlarının en sık kullanılan anahtar kelimeler olduğu; bunları, erişim için seyahatle bağlantılı terimlerin (sağlık, tıbbi seyahat, uluslararası sağlık seyahati vb.) takip ettiğini belirtilmiştir.

Sağlık turizmi alanında kullanılan kavramlar, sektörün nasıl işlediği, hangi faktörlerin etkili olduğu ve hangi alanlarda iyileştirmeler yapılması gerektiği hakkında anlayışın geliştirilmesine katkı sunmakta ve sağlık turizmi ekosisteminin karmaşıklığını ve ilişkili paydaşların rollerini daha iyi anlaşılması açısından oldukça önemlidir (Carrera ve Bridges, 2006)). Kavramların anlaşılması ve kullanılması, iletişimi kolaylaştırarak sağlık turizmi paydaşları arasında ortak bir dil oluşturmakta ve iş birliği ve bilgi paylaşımını artırılarak sektörün genel olarak ilerlemesine katkıda bulunmaktadır.

Turizm sektöründe, müşterilerin ihtiyaçlarını anlamak, onlara uygun tekliflerle hızlı bir şekilde yanıt vermek önemli bir avantaj olarak görülmekte ve organizasyonel performansı desteklemektedir (Juwattanasamran, Supatranuwong & Sinthupinyo, 2013). Sağlık turizmine ilişkin araştırmaların artması büyük bir ekonomik potansiyele sahip olan bu sektörün gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, sağlık turizmi ile ilgili kararlar, sağlık hizmeti sağlayıcıları, turizm kuruluşları, hükümetler ve diğer paydaşlar arasında yapılan iş birliklerini ve yatırımları içermekte olup paydaşlar arasındaki ilişkilerin ortaya koyulması karar alma süreçlerinde ve ilgili sektörlerin geliştirilmesinde doğrudan etki etmektedir (Kamasi, Abd Manaf ve Omar, 2020). Çalışma kapsamında elde edilen bulguların, bu kararların temelini oluşturan faktörleri anlamamıza ve etkili stratejiler geliştirmemize yardımcı olacağı değerlendirilmektedir.

### YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, uluslararası literatürde sağlık turizmine ilişkin bilimsel çalışmalara ait anahtar kelimelerin, “Kelime Bulutu Analizi” yöntemiyle incelenmesidir. Bu kapsamda, özellikle Covid-19 pandemisine bağlı olarak değişen araştırma eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Kelime bulutu analizi, bir metin içerisinde en sık kullanılan kelimelerin bir bulut içinde görselleştirilmesi ve metnin ana temalarının belirlenmesidir (Atenstaedt, 2012). Bu yöntem, belli bir metnin içerdiği kelime ve kavramların görsel olarak temsil edilmesi yoluyla anlamlarının daha iyi anlaşılmasına olanak sağlamaktadır (De Paolo ve Wilkinson, 2014). Kelime Bulut Analizi, yazılı materyalin odağını belirlemek için basit bir araç olarak her geçen gün daha fazla kullanılmasına rağmen, bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Örneğin, “Covid-19” ve “Covid 19” ya da “Analiz” ve “Analizi” gibi aynı ya da benzer anlama gelen kelimeleri gruplandırmada başarısız olmaktadır (Atenstaedt, 2012). Bu durumu ortadan kaldırmak ve anahtar kelimelerin zaman zaman birden fazla kelime içerecek tanımlamalar barındırması nedeniyle analiz bölümünde öncelikle her bir kelime tekil olacak şekilde incelenmiş olup devamında ise anahtar kelimeler yazarlar tarafından

sunulduğu ifade kalıplarıyla analiz edilmiştir. Örneğin “sağlık turizmi” anahtar kelimesi önce tekil her iki kelimenin ayrı ayrı analiz edilmesi ile incelenirken sonrasında “sağlık turizmi” kalıp ifade tek bir değer olarak ele alınmış ve analiz edilmiştir.

Çalışma kapsamında ele alınan sağlık turizmine ilişkin incelenecek akademik çalışmaların belirlenmesinde veri kaynağı olarak *Web of Science*<sup>1</sup> veri tabanı kullanılmıştır. İlgili veri tabanında sorgu parametresi olarak kullanılan kısıtlar aşağıda belirtilmiştir;

- Başlık, özet veya anahtar kelimeler içinde “health tourism” veya “medical tourism” veya “health travel” kavramlarına yer verilmiş olması,
- Söz konusu kavramların tek bir kalıp olarak aranması,
- Elde edilen sonuçların yalnızca “Article” sınıfında yer alması ve “Book Chapter” olanların gözlem dışı bırakılması

Web of Science veri tabanında detaylı arama ve sorgu parametresi yazılabilen “Advanced Search ” alanında şu sorgu parametresi yazılmıştır;

- "health tourism" or "medical tourism" or "health travel" (Topic) and marketing (Topic) and Article (Document Types) and Book Chapters (Exclude – Document Types)

İlgili parametrede “Topic”; akademik çalışmaların başlık bölümlerini, özet/abstract bölümlerini ve anahtar kelime alanını ifade etmektedir. Ayrıca kitap bölümü, konferans bildirisi, poster sunumu vb. farklı çalışma türlerinin kapsam dışı bırakılması için yalnızca makale türündeki çalışmalar kapsama alınmıştır. Söz konusu kısıtlar sonrasında arama tarihi itibari ile 362 farklı akademik çalışmaya erişim sağlanmıştır. Çalışmanın gözlem aralığını 2006–2023 yıllarını kapsamaktadır. Araştırma problemine ilişkin cevaplanmaya çalışılacak Covid-19 pandemisinin araştırma kavramları üzerindeki etkisinin analiz edilmesi amacıyla gözlem dönemi 2 alt gruba ayrılmıştır. 2019 ve öncesi ile Covid-19 pandemisi öncesinde yapılan çalışmalardaki (246 çalışma) anahtar kelimeler analiz edilirken, 2020 ve sonrası yıllarda yapılan çalışmalarda (116 çalışma) ise Covid-19 pandemisi sonrası analize konu edilmiştir.

## BULGULAR

### Tüm Gözlem Aralığı Tekil Kelime Analiz Sonuçları

Çalışma kapsamında analize konu edilen 2006-2023 yılları arasındaki 362 akademik çalışmada kullanılan anahtar kelimeler, tekil kelime olarak ele alındığında (sağlık, turizmi vb.) toplamda 1.065 farklı kelimenin kullanıldığı görülmüştür. Bu kapsamda frekansı en yüksek ilk 20 kelime Tablo-1’de sunulmuştur. Söz konusu tablonun oluşturulmasında “and, with, an” vb. bağlaç ve ön ekler gözlem dışı bırakılmıştır. Ayrıca sonuçların daha anlamlı yorumlanabilmesi amacıyla, araştırma alanında çok sık karşılaşılan “tourism” (turizm, 390 defa), “medical” (medikal, 274 defa) ve “health” (sağlık, 159 defa) kelimeleri çalışma dışında bırakılmıştır.

**Tablo 1:** En çok Kullanılan İlk 20 Kelime (Tüm Gözlem Aralığı)

Kelime	Frekans	Kelime	Frekans
marketing	53	market	28
healthcare	45	analysis	27
development	40	wellness	26
quality	38	patient	21
destination	36	intention	19
care	35	satisfaction	19

<sup>1</sup><https://www.webofscience.com/wos/woscc/summary/7558bfd2-b852-455f-af76-a72dc2b3bdf0-82a8a306/relevance/1> (Erişim Tarihi: 05.03.2023)



service	30	brand	18
travel	29	policy	15
international	29	tourist	15
services	28	globalization	15

Araştırmada, “marketing”, “healthcare” ve “development” anahtar kelimeleri en sık kullanılan anahtar kelimeler olduğu görülmüştür (Tablo.1).



Şekil 1: Tüm Gözlem Dönemi Kelime Bulutu Analizi (Tekil Kelime)

Tüm gözlem aralığında ele alınan çalışmalarda elde edilen ve tekil kelime olarak analize konu edilen verilerden elde edilen kelime bulutu analiz sonuçları Şekil-1’de sunulmuştur. Söz konusu şekilde en yüksek frekansa sahip anahtar kelimeler daha büyük harfle ifade edilirken, frekans değeri düşüğe gösterimde küçülmektedir. Ayrıca aynı renk kategorisinde yer alan kelimeler ilgili analiz kümeleme metodolojisine göre benzer tekrar sıklığı barındıran kelimeleri ifade etmektedir.

### Covid-19 Sonrası Tekil Kelime Analiz Sonuçları

Çalışma kapsamında 2020 yılı ve sonrasında yapılan akademik çalışmalar Covid-19 sonrası olarak ele alınmış ve 116 çalışmanın anahtar kelimeleri analize konu edilmiştir. Bu kapsamda ilgili gözlem aralığında tekil olarak 510 farklı kelime anahtar kelime olarak kullanılmıştır. Söz konusu kelimelerden en sık tekrar eden ilk 20 kelime Tablo-2’de sunulmuştur.

Tablo 2: En çok Kullanılan İlk 20 Kelime (Covid-19 Sonrası)

Kelime	Frekans	Kelime	Frekans
marketing	18	social	8
healthcare	14	theory	8
intention	13	care	7
development	12	satisfaction	7
destination	12	brand	7
quality	12	model	6
analysis	9	market	6
wellness	8	behavioral	6
service	8	tourist	6
perceived	8	value	6

2020 yılı ve sonrasında yayınlanan akademik çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelimeler belirli oranda değişiklik göstermezken “Perceived”, “Social”, “Model”, “Behavioral” ve “Value” kavramları çalışmalarda sıklıkla kullanılan kelimeler olarak tabloya eklenmiştir.



**Şekil 2:** Covid-19 Sonrası Kelime Bulutu Analizi (Tekil Kelime)

Covid-19 sonrasında yapılan çalışmalardan elde edilen anahtarlar kelimeler ile oluşturulan kelime bulutu Şekil-2’de sunulmuştur. İlgili dönemde en çok kullanılan anahtar kelime “marketing” olarak değişmezken “destination”, “intention” ve “quality” kavramları tüm gözlem dönemine göre daha fazla ön plana çıkan alt grup olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca kişisel deneyimlere dayalı tutumları ifade eden “satisfaction”, “perceived” ve “social” gibi kavramlar Covid-19 sonrasında önem kazanan anahtar kelimeler olarak ön plana çıkmıştır.

### Covid-19 Öncesi Tekil Kelime Analiz Sonuçları

Çalışma kapsamında Covid-19 öncesi dönemi içeren 2006 ve 2019 yılları arasında 246 çalışma analize konu edilmiştir. İlgili dönemde incelenen akademik çalışmalarda toplam 773 tekil kelime kullanıldığı görülmüştür. Bu bağlamda en çok kullanılan ilk 20 anahtar kelime Tablo-3’te sunulmuştur.

**Tablo 3:** En çok Kullanılan İlk 20 Kelime (Covid-19 Öncesi)

Kelime	Frekans	Kelime	Frekans
marketing	35	Market	22
healthcare	31	Wellness	18
development	28	Analysis	18
care	28	Patient	16
quality	26	Policy	14
destination	24	Globalization	13
travel	24	Medicine	12
services	24	Satisfaction	12
international	24	Brand	11
service	22	Management	10

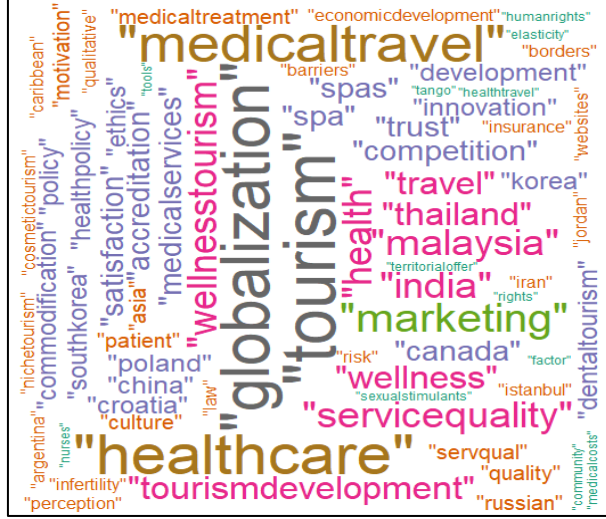








Covid-19 öncesi gözlem döneminde yayınlanan akademik çalışmalarda “tourism, globalization ve healthcare” anahtar kelime kalıpları en fazla kullanılan kavramlar olmuştur (Tablo.6).



**Şekil 6:** Covid-19 Öncesi Kelime Bulutu Analizi (Kalıp İfade)

Covid-19 öncesi dönemde analize konu edilen akademik çalışmalarda kullanılan kalıp anahtar kelime ifadelerine ilişkin kelime bulutu analiz çıktısına göre (Şekil.6); “globalization” ve “tourism” kavramları en fazla kullanım yoğunluğuna sahip grubu temsil ederken, “healthcare” ve “medicaltravel” kavramları bir alt grubu oluşturmuştur. Söz konusu analizde ayrıca Hindistan, Malezya ve Tayland ülkeleri araştırmalarda çalışma örneklemini olarak değerlendirildiği görülen ve frekansı yüksek olan anahtar kelimeler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu durum Covid-19 pandemisi ile bölge çalışmalarında görece bir düşüşün yaşandığını göstermekte olup pandeminin olası sonuçları arasında değerlendirilmektedir.

### Covid-19 Öncesi ve Sonrası Tekil Kelime Bağlamında Anahtar Kelime Değişimi

Covid-19 sonrasında yapılan 116 çalışmada tekil ifade olarak kullanılan 510 anahtar kelimedenden 325’i ilk defa pandemi sonrasında kullanılmıştır. Pandemi sonrası 2020-2023 yılları arasında ilk defa kullanılan ve en fazla kullanıma sahip ilk 10 anahtar kelime Tablo 7’de sunulmuştur.

**Tablo 7.** Covid-19 Sonrası İlk Defa Kullanılan İlk 20 Anahtar Kelime (Tekil Kelime)

Kelime	Frekans	Kelime	Frekans
sustainable	5	urban	3
forest	4	pattern	2
pandemic	4	translation	2
covid-19	4	convenience	2
sustainability	4	process	2
cognition	3	security	2
difference	3	inbound	2
factors	3	institutional	2
relative	3	pull	2
word-of-mouth	3	attitudes	2

Pandemi sonrası yapılan akademik çalışmalarda beklenildiği gibi “Covid-19” ve “pandemic” kavramları ile söz konusu pandeminin sağlık turizmine ilişkin araştırmalara konu edilmiştir. Bu noktada dikkat çekici bir durum ise “sustainable” ve “sustainability” gibi kavramlar ile sürdürülebilirlik olgusunun sağlık turizmi araştırmalarında yeni çalışılan bir alan olarak ön plana çıkmasıdır. Ayrıca “forest” kavramı ile doğa turizminin sağlık turizmi altında pazarlama etkisi olduğu düşünülen bir kavram olarak son yıllarda çalışmalara konu edildiği görülmektedir (Tablo.7).

Alanda yürütülen çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelere bağlı kavramların daha iyi anlaşılabilmesi için Covid-19 öncesinde kullanılırken sonrasında uzaklaşılan kavramlarında irdelenmesinde fayda bulunmaktadır. Bu bağlamda Covid-19 öncesinde yapılan akademik çalışmalarda kullanılan 773 anahtar kelimenin 555’i pandemi sonrası yapılan çalışmalarda hiç kullanılmamıştır. Pandemi sonrasında kullanılmayan ve en fazla kullanıma sahip ilk 20 anahtar Tablo 8’de sunulmuştur.

**Tablo 8.** Covid-19 Sonrasında Kullanılmayan İlk 20 Anahtar Kelime (Tekil Kelime)

Kelime	Frekans	Kelime	Frekans
reproductive	8	case	5
product	6	private	4
hotel	6	strategic	4
ethics	6	Asia	4
spas	6	Croatia	4
competition	5	rehabilitation	4
content	5	niche	4
accreditation	5	Caribbean	4
regulation	5	competitive	4
Russian	5	experiential	4

Covid-19 öncesinde özellikle “reproductive” kavramı sıklıkla çalışmalarda kullanılırken pandemi ile birlikte çalışmalara konu edilmediği görülmüştür. Ayrıca “Croatia” ve “Caribbean” gibi kavramlar üzerinden Hırvatistan ve Karayip ülkelerinin artık çalışmacılar tarafından tercih edilen sağlık turizmi çalışma ülkelerinden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir diğer önemli çıkarım ise “regulation ve accreditation” gibi mevzuata ilişkin hususların pandemi ile birlikte çalışılan kavramlar arasından çıkmasıdır. Bu durum gerek söz konusu sektörlerinde bu anlamda belirli bir yasal zemine kavuşması gerekse bu alandaki veri kısıtlılığından kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir.

### Covid-19 Öncesi ve Sonrası Kalıp İfade Bağlamında Anahtar Kelime Değişimi

Covid-19 sonrasında yapılan çalışmalarda kullanılan 453 anahtar kelime kalıp ifadenin 352’si ilk defa pandemi sonrasında kullanılmıştır. Pandemi sonrası 2020-2023 yılları arasında ilk defa kullanılan ve en fazla kullanıma sahip ilk 18 anahtar kelime Tablo-9’da sunulmuştur.

**Tablo 9.** Covid-19 Sonrasında İlk Defa Kullanılan İlk 20 Anahtar Kelime (Kalıp İfade)

Kelime	Frekans	Kelime	Frekans
cognition	3	behavior	2
covid-19	3	healthcareservice	2
medicaltourismmarketing"	2	developmentoffers	2
pattern	2	sustainabledevelopment	2
sustainabletourism"	2	preferences	2
attitudes	2	well-being	2



## ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 9 Sayı/Issue : 2 Yıl/Year : 2023 ISSN -2149-6161

strategies	2	groundedtheory	2
healthandwellnesstourism	2	cosmeticsurgerytourism	2
touristbehavior	2	brokerage	2

Covid-19 sonrası dönemde ilk defa kullanılan anahtar kelimelerin kalıp ifade olarak ele alınmasıyla elde edilmiş kullanım sıklıklarına ilişkin tablo sunulmuştur. Söz konusu tablo dışında kalan tüm kavramlar çalışmalarda en fazla 1 defa kullanılmış olup tekil kelime analizden farklı olarak anahtar kelimelerin sunulma biçimi nedeniyle gözlemler arasındaki farklılaşma çok yükselmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak kullanım yoğunluğu düşmektedir. Ancak çalışmada bir bütünlük sağlaması amacıyla kalıp ifadelerle ilişkin dönemler arasındaki değişimde çalışma kapsamında sunulmaktadır. Bu bağlamda, tablodan görüleceği üzere sürdürülebilirliğe ilişkin kavramlar tekil kelime analizinde olduğu gibi Covid-19 sonrası dönemde araştırmacılar tarafından çalışmaya konu edilen kavram olarak ön plana çıkmaktadır.

Bir diğer önemli çıkarım ise davranışsal kavramlara ilişkin kalıp ifadelerin pandemi sonrasında incelemeye değer bulunan bir alan olarak görüldüğüdür. Buna bağlı olarak 2020 yılı ve sonrasındaki çalışmalarda “attitudes, behavior, touristbehavior vb.” kavramlarda çalışmalarda incelenen anahtar kelimeler olmuştur.

Covid-19 öncesinde kullanılan ancak 2020 yılı ve sonrasında kullanılmayan kalıp ifadeler incelendiğinde; 818 anahtar kelime kalıp ifadenin 717’si pandemi sonrası yapılan çalışmalarda hiç kullanılmamıştır. Pandemi sonrasında kullanılmayan ve en fazla kullanıma sahip ilk 20 anahtar kelime kalıp ifade Tablo-10’da sunulmuştur

**Tablo 10.** Covid-19 Sonrasında Hiç Kullanılmayan İlk 20 Anahtar Kelime (Kalıp İfade)

Kelime	Frekans	Kelime	Frekans
travel	6	Patient	3
competition"	5	Asia	3
medicalservices	5	contentanalysis	3
accreditation	5	rehabilitation	3
spas	5	medicaltreatment	3
Croatia	4	Servqual	3
Korea	4	Transnationalhealthcare	3
Ethics	4	Quality	3
policy	4	Cosmeticsurgery	3
commodification	4	Motivation	3

Tablo 10’da görüldüğü üzere, Covid-19 pandemisi ile birlikte bölge çalışmaları artık daha az tercih edilmektedir. Ayrıca “travel” kavramının pandemi dönemi sonrasında alt başlıklar ile çalışmalara konu edildiği görülmüştür.

### SONUÇ VE ÖNERİLER

Sağlık turizmi kavramı, son yıllarda uluslararası alanda hızla büyüyen ve gelişen bir kavram olarak gerek turizm sektörünün gerekse de sağlık sektörünün gelişimine katkı sunarak ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda, çalışma, uluslararası literatürde sağlık turizmine ilişkin akademik çalışmaları analiz etmeyi ve bu alandaki önemli kavramları belirlemeyi amaçlamaktadır.

Kalıp anahtar kelime analizlerinde; tekil kelime analiz çıktılarından farklı olarak “tourism” anahtar kelimesinin “marketing” anahtar kelimesinden kalıp ifadeler bağlamında daha fazla sıklıkla tercih edildiği; “globalization ve healthcare” anahtar kelimeleri sıklıkla kullanılan bir alt grubu





## ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 9 Sayı/Issue : 2 Yıl/Year : 2023 ISSN -2149-6161

oluşturduğu; “Marketing, service quality ve medical travel” anahtar kelimelerinin ise araştırmacılar tarafından çalışmalara konu edilmiş bir diğer kavram kümesi olduğu gözlemlenmiştir. Covid-19 öncesi çalışmalarda analize konu edilen akademik çalışmalarda kullanılan kalıp anahtar kelimelerden “globalization ve tourism” kavramları en fazla kullanım yoğunluğuna sahip grubu temsil ettiği; Covid-19 sonrasında analize konu edilen çalışmalardan elde edilen anahtar kelimelere ilişkin kelime bulutu analizi sonuçlarına göre ise “tourism” anahtar kelimesi ve “innovation” anahtar kelimeleri genel dağılımdan ayrışırken, “social media, covid-19, india, cognition ve barriers” anahtar kelimelerinin ise daha sık kullanım yoğunluğuna sahip olduğu görülmüştür.

Çalışma kapsamında son olarak Covid-19 pandemisi öncesi ve sonrası kullanılan anahtar kelimeler incelenmiştir. Tekil Kelime analiz sonuçlarına göre pandemi sonrası yapılan akademik çalışmalarda “covid-19, pandemic, sustainable, sustainability, forest, cognition, word-of-mouth” gibi kavramlar ilk defa akademik çalışmalarda kullanırken Covid-19 sonrasında hiç kullanılmayan anahtar kelimeler ise “reproductive, competition, accreditation, regulation, rehabilitation” gibi kavramlar olmuştur. Kalıp İfade anahtar kelime analizlerinde ise Covid-19 sonrasında ilk defa kullanılan anahtar kelimeler “cognition, sustainable tourism, tourist behaviour, sustainable development, grounded theory” gibi kavramlardan oluşurken Covid-19 sonrası hiç kullanılmayan kalıp anahtar kelimeler ise “medical services, content analysis, transnational healthcare, accreditation, policy, ethics” gibi kavramlardan oluşmaktadır.

Sonuç olarak, sağlık turizmine ilişkin çalışmaların yıllar içerisinde belirgin bir dönüşüme uğradığı görülmekle birlikte, Covid-19 pandemisinin bu çalışmalarda dönüşümü belirli oranda etkilediği gözlemlenmiştir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda akreditasyon, etik kurallar, hizmet alt yapısı ve standartları gibi konulardan hizmet alan bireylerin tutum ve davranışlarının çalışmalara konu edildiği bir eğilim olduğu görülmektedir. Bu bağlamda sağlık turizmi sektörünün hızlı dönüşümü neticesinde hizmet standartları anlamında pek çok ülkenin yeterlilik düzeylerini artırması ile akademik çalışmaların bu yeterliliklerin ölçümünün ötesinde hizmet alan bireylerin tercihlerinin davranışsal ve sosyal olarak ne şekilde belirlendiğini içeren çalışmalara bir dönüşüm yaşanmıştır. Yıllar içerisinde yaşanan bir diğer dönüşüm ise Covid-19 pandemisi ile özellikle küresel ve bölgesel çalışmalar özelinde yapılan sağlık turizmi araştırmaları yerini sürdürülebilirlik ve inovasyon kavramlarının bu alan üzerindeki etkilerinin incelenmesine itmiştir. Bu bağlamda sosyal medyanın gücü ve dijitalleşmenin sağlık turizmi üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalarda Covid-19 pandemisi sonrasında bir artış görülmektedir.

Çalışma kapsamında kullanılan akademik çalışmaların elde edildiği veri tabanı ve veri tabanı üzerinden yapılan aramalarda kullanılan anahtar kelimeler çalışmanın kısıtlılıklarını oluştururken ilerleyen yıllarda bu alanda yapılacak çalışmalarda farklı veri tabanlarının kullanılması ve arama süreçlerinde kullanılan anahtar kelimelerin genişletilmesi, çalışmanın barındırdığı kısıtların azalmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca bu çalışma kapsamında kullanılan anahtar kelimeler dışında çalışma başlıklarının ve özetlerinin de analize dahil edilmesi ile sağlık turizmi alanında yapılan akademik çalışmaların yıllar içinde gösterdiği dönüşümün anlaşılmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Sağlık turizmine ilişkin çalışmaların küreselleşme ve düzenlemeler ekseninden daha çok algısal ve bilişsel kavramları ile sürdürülebilirlik ekseninde çalışmalara evrildiği ve bu durumun oluşmasında pandeminin de etkisi gözlemlenmiştir. Bu çalışma sağlık turizmi alanında yapılacak gelecekteki araştırmalara yön vermek açısından önem taşımaktadır.

**Araştırmacıların Katkı Oranı:** Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.

**Destek ve Teşekkür Beyanı:** Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluşun destek alınmamıştır.



## ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 9 Sayı/Issue : 2 Yıl/Year : 2023 ISSN -2149-6161

**Çatışma Beyanı:** Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

### KAYNAKÇA

- Arı, H. (2022). Türkiye'deki Sağlık Turizmi Politikalarının, Sektörel Hedefler Bağlamında Mevcut Durumunun Değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 10(1), 571 - 588. 10.21325/jotags.2022.1005
- Arief, M., Hamsal, M., & Abdinagoro, S. B. (2022). A decade of medical tourism research: Looking back to moving forward. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, (ahead-of-print).
- Atenstaedt, R. (2012). Word cloud analysis of the BJGP. *British Journal of General Practice*, 62(596), 148-148.
- Badrabadi, N. K., Tourani, S., & Karimi, A. (2022). Identifying the themes of medical tourism business in Iran: A systematic review. *Journal of Education and Health Promotion*, 11.
- Biri, G. (2021). Türkiye'nin Sağlık Turizmi Gelirini Etkileyen Faktörlerin Eşbütünleşme Analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 39-58.
- Carrera, P. M., & Bridges, J. F. (2006). Globalization and healthcare: understanding health and medical tourism. *Expert review of pharmacoeconomics & outcomes research*, 6(4), 447-454.
- Campra, M., Riva, P., Oricchio, G., & Brescia, V. (2022). Bibliometrix analysis of medical tourism. *Health Services Management Research*, 35(3), 172-188.
- De la Hoz-Correa, A., Muñoz-Leiva, F., & Bakucz, M. (2018). Past themes and future trends in medical tourism research: A co-word analysis. *Tourism Management*, 65, 200-211.
- DePaolo, C.A., & Wilkinson, K. (2014) Get your head into the clouds: using word clouds for analyzing qualitative assessment data. *Techtrends Tech Trends* 58, 38-44.
- Ekiyor, A., ve Karademir, G. (2023). Bibliometric Analysis Of Medical Tourism InInternational Studies 4TH International Latin American Congress on Social Sciences &Humanities Rio de Janerio.
- Ferdosi, M., Jabbari, A., Keyvanara, M., & Agharahimi, Z. (2011). A systematic review of publications on medical tourism. *Health Information Management*, 8(8), 1169-1178.
- Juwattanasamran, P., Supatranuwong, S., & Sinthupinyo, S. (2013). Applying data mining to analyze travel pattern in searching travel destination choices. *The International Journal of Engineering and Science (IJES)*, 2(4), 38-44.
- Kamassi, A., Abd Manaf, N. H., & Omar, A. (2020). The identity and role of stakeholders in the medical tourism industry: state of the art. *Tourism Review*, 75(3), 559-574.
- Masoud, F., Alireza, J., Mahmoud, K., & Zahra, A. (2013). A systematic review of publications studies on medical tourism. *Journal of Education and Health Promotion*, 2.
- Zarei, A., Asgharinajib, M., & Alipour, S. (2022). Web-based Information for Medical Tourism: Case Study of AriaMedTour Medical Tourism Company, Iran. *Journal of Modern Medical Information Sciences*, 8(1), 2-13.